

РОЗДІЛ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

КАТЕГОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ВИГОДИ ЯК ОЦІНКА ДОХОДІВ І ВИТРАТ «ECONOMIC BENEFIT» CATEGORY AS AN ESTIMATION OF REVENUES AND EXPENDITURES

УДК 657

Грегори А. Гарднер

професор
Державний університет
штату Нью-Йорк (США)

Байша К.М.

доцент
Херсонський державний університет
Фомічова А.
студентка
Херсонський державний університет

У статті проаналізовано підходи до визначення економічної сутності доходу. З метою обґрунтування, у зв'язку між підходами до оцінювання доходів і витрат розглянута категорія «економічна вигода». Визначимо, що суб'єкти підприємницької діяльності і негосподарської діяльності можуть проводити операції підприємницького характеру. Розкрито структуру фінансових результатів даних суб'єктів.

Ключові слова: дохід, економічна вигода, операції підприємницького характеру, матеріальна вигода, соціальна допомога, фінансовий результат.

В статье проанализированы подходы к определению экономической сущности дохода. С целью обоснования, в связи между подходами к оценке доходов и расходов рассматриваемая категория «экономическая выгода». Определим, что субъекты предпринимательской деятельности и негосподарской деятельности могут проводить операции предпринимательского характера. Рас-

крыта структура финансовых результатов данных субъектов.

Ключевые слова: доход, экономическая выгода, операции предпринимательского характера, материальная выгода, социальная помощь, финансовый результат.

The current legal aspect of the accounting for economic entities (irrespective of their legal form) connects the estimation of income and expenditures within the category of «economic benefit». In practical activity of entities there are different types of benefits, the most important of which, in our opinion, are material, social, and economic ones. Usefulness is a benefit, in this case the economic benefit as the potential usefulness of the assets use in the economic or financial turnover. The cost and economic benefit are the interrelated concepts: it is necessary to gain that is why it is advantageous to have; it is beneficial to have because it generates income.

Key words: income; economic benefit; the nature of the business operations; financial benefits; social benefits; the financial result of budgetary institutions.

Вступ. У Західній бухгалтерській справі існують три концепції визначення сутності доходу:

- концепція продукту;
- концепція ліквідації;
- концепція зростання.

Вивчаючи моменти визначення доходів,

Г. Рішар виділяє 3 опції:

- отримання коштів, тобто оплата (найвища ступінь обачності);
- відправка цінності (відносна свобода дій);
- продукт доставки на склад (низький рівень розсуду).

Перший підхід, як правило застосовується в статистичному аудиті, а третій в активній динаміці. Другий підхід визнає не тільки плату або нарахування доходу, але так само потенційні вигоди (готовий продукт або товар для продажу на складі).

Концепції ліквідації ґрунтується на тому факті, що доходи визначаються в разі надходження активів або регулювання зобов'язань як результат доставки промислових товарів або послуг. Але цей підхід не включає доходи отримані при переході товарів покупцеві (наприклад при виконанні будівництва і метод доходів визнається як відсоток завершення).

Концепція збільшення визнає дохід у вигляді надходження економічних вигод, які збільшують власний капітал, відрізняється від вкладів власників. Такий підхід до визначення доходів викладено

в міжнародній вітчизняній літературі бухгалтерського обліку – Міжнародний Стандарт Бухгалтерського обліку 18 «Дохід» та Українські положення бухгалтерського обліку (стандарт) 15 «Дохід».

Суб'єкти підприємницької діяльності в Україні можна розділити на 2 основні групи:

- підприємство – юридичні особи, які займаються підприємницькою діяльністю для отримання прибутку;
- урядові організації (державні і громадські управління, державні трастові фонди) які працюють в першу чергу через бюджет.

Діяльність підприємств регулюється національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НСБ), які в цілому не суперечать міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (МСБ).

Бухгалтерський облік для державних установ зараз активно реформується, включаючи в себе введення Національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку для органів громадського сектора (МБСОС).

У даний час правовий аспект бухгалтерського обліку для економічних суб'єктів (незалежно від правової форми) пов'язують оцінку доходу і витрат з категорії «Економічна вигода».

Відповідно до універсальної енциклопедії прибутку в економіці це є задоволенням похідної від потреби (використання) матеріальних товарів та послуг.

Перевага також означає використаний прибуток. Згідно енциклопедії економічні вигоди це отримання певних пільг, додатковий дохід, прибуток.

У практичній діяльності суб'єктів існують різні типи переваг, найбільш важливі з яких, на нашу думку, – це матеріальні, соціальні та економічні.

Матеріальна вигода – це економічна вигода в грошовій або в натуральній формі, яка може бути оцінена і визначена як дохід відповідно до податкового законодавства. Як ви можете помітити, це визначення використовується в категорії економічної вигоди. Що стосується громадських тверджень, при обліку доходів і витрат, неможливо застосувати поняття доходів, в такому випадку, ви повинні визначити соціальні переваги такої установи, як поліпшення умов праці, визначення соціального захисту, соц. забезпечення на нашу думку, так само може вимірюватися економічними термінами і нести економічну вигоду.

Корисність являє собою перевагою, в такому випадку економічна вигода як потенційна корисність використання активів в економічному або фінансовому обороті. Вартість і економічна вигода є взаємопов'язаними поняттями; необхідно отримати тому вигідно мати; корисно мати бо це означає дохід.

Доходи як об'єкт бухгалтерського обліку не об'єднані в критерії для визнання підприємницької і непідприємницької діяльності. Для підприємців основною метою є отримання прибутку, кінцевим результатом трансформації економічної вигоди.

Суб'єкти непідприємницької діяльності встановлюються для здійснення державного рівня затверджених соціально-економічних програм (проекти, завдання) основані на балансі доходів і витрат раніше затверджених в бюджеті. Слід зазначити, що обидві ці категорії об'єктів можуть проводити бізнес операції.

Короткий огляд в літературі. В теперішній час для комерційних підприємств вирішуються соц. і економічні проблеми, не комерційні – це розвиток стійких бізнес моделей і уряду, ринкові підходи до подання послуг. Важливо розуміти, природу переваг породжує різних типи організації. Поняття економічна вигода вивчається в наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема М. Пушкар (2010), Ю. Кузьмінський (2009), Роберт С. Каплан (2006), Девід П. Нортон (2006) та інші. Проте, критерії визнання та оцінки економічних вигод підприємництва і неробочих заходів повинні бути додатково розглянуті і обґрунтовані.

Мета статті: підвести підсумки національної практики оцінки доходів і витрат, визначити методологічні підходи бух. обліку для економічних переваг бізнес операцій і не комерційної діяльності.

Результати дослідження. Національні і міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, як

правило, узгоджуються в критеріях оцінки доходів (витрат) шляхом визнання економічних вигод (ЕВ). Проте, визначення доходів (витрат) в нац. стандарту бухгалтерського обліку як збільшення (зменшення) економічних вигод у вигляді «доходу (ліквідації) активів або зменшення (збільшення) зобов'язань» критикуються вченими. Це підтверджує економічну суть поняття економічна вигода як кінцевий результат рішення у вигляді збільшення поточних і майбутніх грошових потоків.

Правові акти в тлумаченні поняття економічних вигод, в цілому, те ж саме, що і визначення ЕВ як «потенційні можливості підприємства для отримання коштів від використання активів».

Оцінка в надходженні економічних вигод для підприємства залежить від характеру угоди:

– активи, придбані за гроші для введення господарської діяльності, будуть забезпечені доходами для компанії в результаті продажу товарів (послуг);

– фінансові вкладення в акції, облигації, депозити і т.д. будуть забезпечені грошовими вкладеннями в компанію в формі відсотків, дивідендів і т.д.

– бухгалтерська заборгованість є прямим припливом коштів (інвентаризація) як результат погашення боржниками або отримання грошей на банківський рахунок за факторинговими операціями.

У кожних з цих операція може мати місце непрямий приплив грошових коштів: реалізація негрошовій (наприклад, бартер) угоди, виплата дивідендів по акціях, виплата зобов'язань матеріальних активів.

На кожне збільшення активів або зменшення зокрема характеризує момент отримання доходу. Це застосовується зокрема, авансових платежів від покупця: збільшення активів визнається як дохід у результаті виконання умов угоди про постачання. Аналогічним чином, для підприємства: пряме зростання погашення основного боргу не завжди реально відбувається. Відмова кредитора від своїх прав призводить до зростання боргу (в разі, коли активи будуть отримані суб'єктам на безоплатній основі).

Більшість економістів вважають ЕА пов'язана з прибутком отриманої в результаті бізнес-діяльності за допомогою матеріальних благ.

Податковий кодекс України визначає наступні типи фінансових переваг:

– економія відбувається при укладенні кредитного договору з низькою процентною ставкою;

– дохід у вигляді матеріальної вигоди з'являється від придбання товарів, послуг від домовлених сторін за ціною нижче ринкової;

– прибуток генерується за результатом операцій з цінними паперами, якщо вони отримані безкоштовно або придбані менше їх ринкової вартості.

На нашу думку, економічна вигода підприємницької діяльності може бути як в матеріальній

формі так і не в матеріальній як заохочення діяльності суб'єкта, створюючи позитивний імідж.

Специфіка організаційно-правових форм господарської діяльності передбачає визнання доходів за рахунок оцінки:

- матеріальних благ (економічна вигода), отримані в результатах економічної діяльності;

- соціальні пільги отримані суб'єктам діяльності яких пов'язані реалізацій господарських програм (проектів, завдань).

У більшості випадків вони є суб'єктами суспільного сектора.

Загалом, метою урядових організацій є надання необхідних соціальних послуг, конкретним демографічних груп, жителям певного регіону або навіть індивідуального.

Що стосується періоду визнання економічних (соціальних) переваг, є можливість для майже всіх суб'єктів мати роздріб в періодах їх оцінках і ефективного визнання як частини доходу.

Що стосується принципів національного бізнесу дохід повинен бути визнаний операційною діяльністю, фінансовими операціями і іншої звичайної діяльністю і не звичайними заходами.

У теперішній час, визнання доходів на принципах національних стандартів бух. обліку в повному обсязі відповідають податкових законів і міжнародної практики бухгалтерського обліку.

Беручи до уваги, що економічні категорії доходу є отриманням економічного прибутку, в порядку забезпечити точність і об'єктивність бухгалтерської інформації, є корисним щоб надати суб'єктам обліку аналітичного рахунку.

Цілі стратегії модернізації системи бух. обліку в бюджетних установах на 2007-2015 роки, затвержені Кабінетом Міністрів України від 16.01.2007, полягають у зміні положення національного обліку і перехід до єдиної методологічної основи бухгалтерського обліку та звітності зі створенням єдиної організаційної та інформаційної підтримки (звітність фінансової ефективності представляє дохід в докладній кваліфікації: дохід ділиться на джерело, як результат обміну і необмінних операцій, але він не включений до звіту фінансової ефективності громадських установ України).

На жаль, в теперішній час в певних елементах дохідної методології існує невідповідність міжнародних стандартів суспільного сектора бухгалтерського обліку, фінансується з бюджету прийнятий в якості доходу в терміни виконання роботи.

Оцінка доходу громадського сектора перебуває в процесі оцінки відповідних активів по угоді. В результаті, матеріал, фінансових ресурсах приймаються в якості нематеріальних активів, якщо вони відповідають критеріям визнання активів, достовірної оцінки, людина має право власності (контроль, ризик, управління), забезпечує надходження економічних вигід протягом його використання.

Потенціал корисності є передбачуваним результатом діяльності спрямованої на вирішення питань національного значення. На нашу думку найкращою оцінкою цих специфічних параметрів являє показання ефективної індексації. Вони засновані на:

- показники вартості – є кількістю витрачених ресурсів (трастовий фонд);

- показники якості – відповідають результатом основних активів державних вимог і завдань;

- характеристика продукту є кількістю наданих послуг (випущені продуктів);

- показники ефективності – це оптимальне співвідношення витрат і показників продукту (коєфіцієнт більше 1.0).

Міжнародні державні установи передбачені джерелом доходу взаємозмінюються і не замінюються угодами. Доходи від не обмінних операцій це податки, трансферти (борги, спадок, пожертвування).

У теперішній час, доходи державних організацій в Україні включають в себе асигнування з державної реєстрації і місцевого бюджету, які мають власний дохід, зокрема спеціальні засоби для конкретних завдань та інших доходів, отримані і бюджетів інших установ і додаткових спеціальних фондів.

Для отримання бюджетних коштів національних бюджетних установ метод бухгалтерського обліку включає в себе бізнес підходи: міжнародна практика бухгалтерського обліку ідентифікаційні доходи бюджету на момент їх настання на реєстраційний рахунок. Що стосується доходів державних установ в результаті бізнес-операцій (власні доходи), вони приймаються в якості доходу зростання тут є впевненість в потоці економічну вигоду або потенційної вигоди.

Згадані вище методи бухгалтерського обліку на практиці «не сумісні» з економічним змістом поняття «дохід» і зараз неможливе проведення моніторингу та аналізу власних надходжень і отримання бюджетних коштів від національних засобів.

З введення національних (стандартів) бух. облік державний сектор 124 «Дохід» (2014 року) і принципи бух. обліку для розмежування доходів урядових організацій України в значній мірі погоджень з міжнародною практикою бухгалтерського обліку.

Фінансовий результат як загальний рахунок підприємства не можуть мати єдину методику розрахунку бізнесу і не громадських організацій, для підприємств в звітній формі приймаються в якості доходів для державних установ не вважають як результат оцінки, вони відрізняються економічним змістом.

У теперішній час, орган громадського сектору від подій не відповідають Міжнародній Стандартної Бухгалтерського обліку, метод громадського сектору розрахунку остаточних результатів дер-

жавних фінансових установ в Україні вони називаються як «кошторис результатів» баланс того, що закінчується календарний рік, формується в результаті скасування всіх доходів і витрат.

У міжнародній практиці бухгалтерський облік в свою чергу вважається як профіцит / дефіцит від звичайної діяльності з звичайний доходом бізнесу з доходами отриманими від звичайних видів діяльності. В рамках реформування стратегії врахування державного сектора відповідно до національних правил бухгалтерського обліку державного сектору з 2014 року фінансова звітність покликана до фінансових показників результатом цих осіб в звіті фінансового положення і звіту операцій з точки зору дефіцит цього періоду. Ця реструктуризація дозволить підвищити об'єктивність обліку та фінансової звітності державних організацій.

Висновки. У більшості випадків, умова доходу бухгалтерського обліку діяльності з міжнародною практикою бухгалтерського обліку та звітності підтримується реформування стратегії державного сектору бухгалтерського обліку з 2014 року буде тримати в собі облік співвідношення доходів, витрат і фінансових результатів підприємств і державних організацій в Україні.

Підстава визнання доходів і витрат є економічною вигодою. Тим не менш, трансформація державних економічних процесів викликає більш докладні розкриття економічних вигод, а також представляє звіти про результати вплив на фінансові результати як економічних і соціальних характеристик цих категорій.

Це залишається актуальною класифікацією доходів і витрат відповідно до економічного змісту суб'єкт з точки зору особистої підтримкою діяль-

ності і діяльності фінансування за рахунок трастових фондів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Куттер М. И. Теория бухгалтерского учета: учеб. / М. И. Куттер. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2007. – 592 с.
2. Ришар Ж. Бухгалтерский учет: теория и практика / Жак Ришар; пер. с фр. под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 160 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 року № 290 (з чинними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu15/>
4. Економічна енциклопедія: у 3-х т.; редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Академія, 2000. – Т. 1. – 864 с.
5. Економічний словник. Упоряд. Г. В. Осовська, О. О. Юшкевич, Й. С. Завадський. – К.: Кондор, 2007. – 358 с.
6. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 № 34 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-%D0%BF>
8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 січня 2011 р. за № 95/18833 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=83023&stind=1